

**PROGRAM
POLAGANJA ISPITA OPĆEG ZNANJA ZA DRŽAVNE SLUŽBENIKE**

Program ispita općeg znanja u okviru oblasti iz članka 3. ove Uredbe sadrži sljedeće gradivo, pravne izvore i literaturu:

1. OSNOVE USTAVNOG SUSTAVA**A) Gradivo**

(1) Ustavni sustav Bosne i Hercegovine prema Ustavu Bosne i Hercegovine (Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini - Aneks IV) koji obuhvaća:

- opće karakteristike Bosne i Hercegovine kao države (demokratska načela, sastav, kretanje roba, usluga, kapitala i osoba, glavni grad, simboli i državljanstvo);
- ljudska prava i temeljne slobode (ljudska prava, međunarodni standardi, katalog prava, izbjeglice i raseljene osobe i Povjerenstvo za ljudska prava);
- nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine;
- nadležnosti entiteta;
- dodatne nadležnosti Bosne i Hercegovine;
- Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine (Zastupnički dom i Dom naroda - izbor, mandat, sastav, način odlučivanja i nadležnosti);
- Predsjedništvo Bosne i Hercegovine (izbor, mandat, sastav i nadležnosti);
- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (imenovanje, mandat, sastav i nadležnosti);
- Stalni komitet (sastav i nadležnosti);
- Ustavni sud Bosne i Hercegovine (sastav, nadležnost, način izbora i odlučivanja i odluke);
- Ombudsmani Bosne i Hercegovine;
- Centralna banka Bosne i Hercegovine (sastav i nadležnost).

(2) Ustavni sustav Federacije Bosne i Hercegovine koji obuhvaća:

- opće karakteristike Federacije (sastav, službeno ime, glavni grad, simboli i službeni jezik);
- ljudska prava i temeljne slobode (katalog prava i temeljnih sloboda);
- Ombudsmani (imenovanja i nadležnosti);
- nadležnost Federacije (isključiva i zajednička nadležnost Federacije i županija);
- nadležnost županija.
  - a) Zakonodavna vlast Federacije
  - Parlament Federacije (Zastupnički dom - sastav, mandat i izbor, Dom naroda - sastav, mandat i izbor);
  - Nadležnost Parlamenta Federacije.
- b) Izvršna vlast Federacije
  - predsjednik i dopredsjednici Federacije (izbor, mandat i nadležnost);
  - Vlada Federacije (sastav, izbor, odlučivanje o vitalnim interesima i ovlasti premijera i dopremijera);
  - ovlasti federalnog ministra.
- c) Sudbena vlast Federacije
  - sudovi Federacije (Ustavni sud, Vrhovni sud - sastav, izbor, mandat, nadležnost i odluke).

(3) Ustavni sustav Županije Zapadnohercegovačke koji obuhvaća:

- opće karakteristike Županije (sastav, službeno ime, sjedište, simboli i službeni jezik);
- ljudska prava i temeljne slobode (katalog prava i temeljnih sloboda);
- nadležnost Županije (isključiva i zajednička nadležnost Županije i Federacije).
- zakonodavno tijelo Županije (sastav, izbor, mandat i nadležnosti);
- izvršna vlast Županije (premijer Županije - izbor i mandat, Vlada Županije - izbor, sastav i nadležnost);
- ovlasti županijskog ministra;
- Županijsko sudstvo (nadležnost, izbor i mandat).
  - a) Općinske vlasti
  - općinsko vijeće (izbor, mandat i nadležnost);
  - općinski načelnik (izbor i nadležnost);
  - općinski sudovi (osnivanje, nadležnost, izbor i mandat sudaca).
- b) Gradske vlasti
  - nadležnost grada;
  - gradsko vijeće (sastav, izbor i nadležnost);
  - gradonačelnik (izbor i nadležnost).
- c) Međunarodni odnosi
  - zasnivanje međunarodnih odnosa;
  - međunarodni sporazumi (potpisivanje i verifikacije, stupanje na snagu i otkazivanje).
- d) Amandmani na Ustav Federacije
- predlaganje i usvajanje amandmana na Ustav Federacije

(4) Osnove ustavnog sustava Republike Srpske (opće karakteristike, zakonodavna, izvršna i sudska vlast).

(5) Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine - pravni položaj, uređenje, nadležnost, organizacija i tijela.

(6) Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine

- stjecanje državljanstva Bosne i Hercegovine (podrijetlom, rođenjem na teritoriju BiH, usvajanjem, putem naturalizacije, putem međunarodnog sporazuma);
- prestanak državljanstva Bosne i Hercegovine (po sili zakona, odricanjem, otpustom, oduzimanjem, međunarodnim sporazumom).

(7) Zakon o zabrani diskriminacije

- pojam diskriminacije;
- oblici diskriminacije;
- izuzeci od principa jednakog postupanja;
- zaštićena prava;
- institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije;
- postupci za zaštitu od diskriminacije;
- praćenje provedbe Zakona;
- tužbe za zaštitu od diskriminacije, sudska nadležnost i rokovi, odgovornost za nepoštivanje Zakona.

(8) Evropska konvencija o ljudskim pravima

- Europski sud za ljudska prava (broj sudaca, uvjeti za obavljanje službe, izbor sudaca, trajanje mandata, razrješenje).

B) Pravni izvori i literatura

- Ustav Bosne i Hercegovine (Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini - Aneks IV);
- Sporazum p ljudskim pravima (Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini- Aneks VI);
- Amandman I Ustava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine ", broj: 25/09);
- Ustav Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ", broj: 1/94, 13/97, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 52/02, 60/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05 i 72/05);
- Ustav Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 21/92 - Prečišćen tekst 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05, 48/11);
- Ustav Županije Zapadnohercegovačke (“Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, broj: 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03 i 10/04 i 17/11);
- Statut Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ", boj: 2/10 - Prečišćen tekst);
- Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine ", broj: 22/16 - Prečišćen tekst);
- Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 59/09 i 66/16);
- Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine ", broj: 6/99).

2. ORGANIZACIJA TIJELA DRŽAVNE UPRAVE**A) Gradivo**

(1) Organizaciji tijela uprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj, Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

- načela organiziranja i rada tijela uprave i upravnih organizacija (zakonitost, transparentnost, javnost, odgovornost, učinkovitost, ekonomičnost, profesionalna nepristranost, politička neovisnost);
- poslovi tijela uprave i upravnih organizacija (izvršavanje zakona i drugih propisa, obavljanje upravnog nadzora nad provedbom zakona i drugih propisa, donošenje pod zakonskih propisa za provedbu zakona i drugih propisa, pripremanje propisa i davanje preporuka iz oblasti zakonodavstva, davanje odgovora na pitanja tijela zakonodavne i izvršne vlasti i pravnih i fizičkih osoba koja se odnose na njihovu nadležnost, praćenje stanja u oblastima za koje su osnovani i odgovornost za stanje u tim oblastima i obavljanje drugih upravnih i stručnih poslova određenih zakonom i drugim propisima);
- povjeravanje javnih ovlasti (pojam i značenje, institucije kojima se povjeravaju, način povjeravanja, upravni nadzor nad radom institucija koje imaju javne ovlasti);
- načela za osnivanje tijela uprave i upravnih organizacija;
- tijela uprave;
- upravne organizacije;
- kriteriji za osnivanje tijela uprave i upravnih organizacija;
- osnivanje tijela uprave i upravnih organizacija (federalnih, županijskih, gradskih i

općinskih);

- unutarnja organizacija tijela uprave i upravnih organizacija (pravilnik o unutarnjoj organizaciji, način izrade i donošenja, što se njime utvrđuje, tko ga donosi, uz čiju suglasnost);
- stručne i druge službe (koja tijela ih osnivaju, za koje poslove);
- rukovođenje tijelima uprave i upravnim organizacijama, odgovornost rukovoditelja;
- rukovodeći državni službenici u tijelima uprave i upravnim organizacijama;
- pod zakonski propisi i drugi akti koje donose tijela uprave i upravne organizacije;
- odnos tijela uprave i upravnih organizacija prema tijelu zakonodavne vlasti (odgovornosti i ovlasti);
- odnos tijela uprave i upravnih organizacija prema tijelu izvršne vlasti (ovlasti tijela izvršne vlasti);
- međusobni odnosi tijela uprave i upravnih organizacija (ovlasti i obveze tijela uprave i upravnih organizacija u međusobnim odnosima, međusobna suradnja tijela uprave i upravnih organizacija na istoj ili različitoj razini, odnosno razini vlasti);
- odnos tijela uprave i upravnih organizacija prema ombudsmanima;
- odnos tijela uprave i upravnih organizacija prema pravnim osobama;
- odnos tijela uprave i upravnih organizacija prema građanima;
- odnos tijela uprave i upravnih organizacija prema javnosti;
- odnos tijela uprave i upravnih organizacija prema institucijama Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- sredstva za rad tijela uprave i upravnih organizacija;
- inspekcijski nadzor (zajedničke odredbe, odnos federalne inspekcije prema županijskoj i općinskoj inspekciji, federalna upravna inspekcija, županijska upravna inspekcija);
- uredsko i arhivsko poslovanje;
- nadzor nad primjenom Zakona o organizaciji tijela uprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o republičkoj upravi u Republici Srpskoj.

(2) Osnove lokalne samouprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj.

- definicija lokalne samouprave;
- jedinice lokalne samouprave (općina, grad);
- uvjeti za uspostavljanje grada;
- tijela jedinice lokalne samouprave (vijeće, načelnik, gradonačelnik);
- međusobni odnosi vijeća i načelnika ili gradonačelnika;
- mjesna samouprava (mjesna zajednica);
- upravni nadzor nad radom jedinica lokalne samouprave.

(3) Vlada Županije, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine

sjedište Vlade Županije, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;

- način rada i odlučivanja (kvorum, poslovnik);
- akti Vlade (uredbe sa zakonskom snagom, uredbe, odluke, rješenja, zaključci).

(4) Županijska ministarstva, Federalna ministarstva i druga tijela uprave

- ministarstva;
- samostalne uprave i upravne organizacije i uprave u sastavu ministarstva;
- sjedište ministarstava, uprava i upravnih organizacija.

B) Pravni izvori i literatura

- Zakon o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ", broj: 35/05);
- Zakon o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ”, broj: 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06);
- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ”, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 80/10 i odluka US I 48/11);
- Zakon o načelima lokalne samouprave Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ”, broj: 49/06 i 51/09);
- Zakon o inspekcijsama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ”, broj: 73/14 i 19/17-odлука US);
- Zakon o republičkoj upravi u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 115/18);
- Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 97/16, 36/19 i 61/21);
- Zakon o organizaciji tijela uprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 9/06 i 6/20);
- Zakon o Vladi Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 15/21);
- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 17/9 i 17/11);
- Zakon o lokalnoj samoupravi Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 3/09, 18/11 i 11/17);
- Zakon o inspekcijsama Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj:4/09).

3. UPRAVNI POSTUPAK I UPRAVNI SPOR**A) Gradivo**

(1) Upravni postupak

(a) Opće odredbe

- pojam, značaj i vrste upravnog postupka;
- temeljna načela upravnog postupka;
- nadležnost (stvarna i mjesna nadležnost, sukob nadležnosti, službena osoba ovlaštena za vođenje postupka i za rješavanje, pravna pomoć, izuzeće);
- stranka i njezino zastupanje (pojam stranke, procesna sposobnost i zakonski zastupnik, vrste zastupnika privremeni zastupnik, zajednički predstavnik i punomoćnik);
- komuniciranje tijela i stranaka (podnesci, pozivanje i zapisnik);
- dostavljanje (način dostavljanja, obvezno osobno dostavljanje, posredno dostavljanje, posebni slučajevi dostavljanja, dostavnica i pogreške u dostavljanju);
- rokovi (vrste i računanje rokova);
- povrat u prijašnje stanje (uvjeti, rokovi i odlučivanje o povratu u prijašnje stanje);

- održavanje reda;
- troškovi postupka (troškovi tijela i stranaka, oslobođanje od plaćanja troškova).
(b) Prvostupanjski postupak
- pokretanje postupka i zahtjevi stranaka (pokretanje, izmjena i odustajanje od zahtjeva i poravnanje);
- postupak do donošenja rješenja (skraćeni postupak, posebni ispitni postupak, prethodno pitanje i usmena rasprava);
- dokazivanje (opće odredbe, isprave, uvjerenje, svjedoci, izjava stranke, vještaci, tumači i prevoditelji i očevide);
- rješenje (tijelo koje donosi rješenje, oblik i sastavni dijelovi rješenja, vrste rješenja, rok za izdavanje rješenja, ispravljanje pogrešaka);
- zaključak.

(c) Pravni lijekovi

Redovni pravni lijekovi

- žalba (pravo na žalbu, nadležnosti tijela za rješavanje po žalbi, rok za žalbu, sadržaj žalbe, predavanje žalbe, rad prvostupanjskog tijela po žalbi, rješavanje drugostupanjskog tijela po žalbi, žalba kada prvostupanjsko rješenje nije doneseno u zakonskom roku, rok za donošenje rješenja po žalbi);

Vanredni pravni lijekovi:

(g) obnova postupka;

(h) mijenjanje i poništavanje rješenja u svezi s upravnim sporom;

- zahtjev za zaštitu zakonitosti;
- poništavanje i ukidanje rješenja po pravu nadzora;
- ukidanje i mijenjanje pravomoćnog rješenja uz pristanak ili na zahtjev stranke;
- izvanredno ukidanje rješenja;
- oglašavanje rješenja ništavnim;
- pravne posljedice poništavanja i ukidanja.

Izvršenje rješenja i zaključka:

- izvršno rješenje;
- administrativno izvršenje;
- izvršenje nenovčanih obveza;
- izvršenje radi osiguranja;
- privremeni zaključak o osiguranju.

(2) Upravni spor

- pojam upravnog spora;
- pravo na pokretanje upravnog spora;
- nadležnost za rješavanje upravnog spora;
- sastav suda u upravnim sporovima;
- upravni akti protiv kojih se može voditi upravni spor;
- upravni akti protiv kojih se ne može voditi upravni spor;
- pobijanje upravnog akta (razlozi);
- pokretanje upravnog spora (tužba, rok i sadržaj tužbe);
- odluke suda u upravnom sporu (presude i rješenja);
- pravni lijekovi (zahtjev za izvanredno preispitivanje sudske odluke, ponavljanje postupka);
- obveznost presude;
- postupak zaštite sloboda i prava građana zajamčenih Ustavom.

B) Pravni izvori i literatura

- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj: 2/98 i 48/99);
- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
- Zakon o opštem upravnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18);
- Zakon o upravnim sporovima Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 109/05 i 63/11).

4. OSNOVE RADNIH ODNOSA**A) Gradivo**

(1) Osnove radnih odnosa kod fizičkih i pravnih osoba

- zaključivanje ugovora o radu (ugovor i uvjeti za zaključivanje ugovora);
- probni rad i ugovor na neodređeno i određeno vrijeme;
- vježbenici i volonterski rad;
- radno vrijeme;
- odmori i odsustva;
- zaštita uposlenih (maloljetnika, žena i majčinstva, privremeno i trajno nesposobnih za rad);
- plaće i naknade;
- naknada štete;
- prestanak ugovora o radu (način prestanka, otkaz, otkazni rok, otpremnina);
- ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa (odlučivanje o pravima i zaštiti prava iz radnog odnosa);
- kolektivni ugovor (pojam i pitanja koja se ugovorom uređuju);
- mirno rješavanje kolektivnih radnih sporova (mirenje i arbitraža);
- štrajk (pojam i uvjeti za štrajk).

(2) Radni odnosi državnih službenika

- temeljne odredbe (proporcionalna zastupljenost, upošljavanje i unaprjeđenje, zakonska načela);
- pojam državnog službenika (izuzeće u primjeni);
- dužnost i prava državnih službenika (dužnosti i prava, stručno obrazovanje i usavršavanje, nespojivosti s dužnostima državnog službenika i odlučivanje o pravima i dužnostima državnih službenika);
- prava i obveze savjetnika;
- radna mjesta u državnoj službi (rukovodeći i ostali državni službenici, vježbenici);
- upražnjena radna mjesta (premještaj državnog službenika unutar istog tijela državne službe - dragovoljan i nametnut, sporazumno preuzimanje dužnosti državnog službenika iz drugog tijela državne službe, popuna upražnjenih radnih mjesta s liste prekobrojnih, javno oglašavanje);
- opći uvjeti za postavljenje državnog službenika;
- javni natječaj (sadržaj);
- Povjerenstvo za izbor (ostavka i izuzeće članova Povjerenstva za izbor);
- Izborni proces;
- postavljenje državnog službenika (postupak postavljenja, rezervna lista; sadržaj rješenja o postavljenju, tekst prisege, nepravilno postavljenje);
- probni period, ocjena rada, napredovanje i unaprjeđenje državnog službenika;

- eksterni premještaj i raspoređivanje;
  - prekobrojnost;
  - plaće i naknade (struktura i obračun plaće, naknada za privremeno obavljanje poslova, ostale naknade, plaćeno odsustvo, prava u slučaju prekobrojnosti);
  - uvjeti rada (odsustvo i godišnji odmor, neplaćeno odsustvo i rad s nepunim radnim vremenom);
  - prestanak radnog odnosa (prestanak i postupak za prestanak radnog odnosa, naknade u slučaju prestanka radnog odnosa);
  - stegovna odgovornost državnog službenika (povrede službene dužnosti, stegovni postupak, disciplinske mjere, kazneni postupak, preventivna suspenzija);
  - odgovornost za materijalnu štetu;
  - uloga Vlade Županije i Federacije, rukovoditelja tijela državne službe i medijatora državne službe u vođenju kadrovske politike;
  - Agencija za državnu službu (poslovi Agencije i rukovođenje Agencijom);
  - Odbor državne službe za žalbe (osnivanje, sastav, nadležnost, odluke);
  - Revizija;
  - Etički kodeks za državne službenike (cilj i načela).
- (3) Mirovinsko i invalidsko osiguranje
- prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja (na starosnu mirovinu, na invalidsku mirovinu, na obiteljsku mirovinu, prava osiguranika sa promijenjenom radnom sposobnošću);
  - osiguranici obveznog mirovinskog i invalidskog osiguranja;
  - osnove stjecanja prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, starost, invalidnost, smrt).

B) Pravni izvori i literatura

- Zakon o radu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ", broj: 26/16, 89/18, 23/20 - odluka US i 49/21 - dr. zakon);
- Zakon o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ”, broj: 29/03, 39/04, 54/04, 67/05 i 8/06, 77/06 - odluka US, 34/10 - odluka US, 45/10 - dr. zakon, 4/12, 99/15 i 9/17 - odluka US);
- Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ", broj: 13/2018 i 93/19 - Odluka US i 90/21);
- Etički kodeks za državne službenike u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ”, broj: 63/20);
- Zakon o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 1/16, 66/18 i 91/21 - odluka US);
- Zakon o državnim službenicima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 1 18/08, 117/11, 37/12 i 57/16);
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 134/11, 82/13, 96/13 - odluka US, 103/15 i 111/21);
- Zakon o radu (“Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, broj: 11/17);
- Zakon o državnim službenicima u tijelima državne službe u Županiji Zapadnohercegovačkoj (“Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, broj: 16/08, 7/09, 8/12 i 8/13);
- Etički kodeks za državne službenike u Županiji Zapadnohercegovačkoj ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 11/09).

5. UREDSKO POSLOVANJE U TIJELIMA UPRAVE**A) Gradivo**

- pojam, sadržaj i značenje uredskog poslovanja;
- načela uredskog poslovanja;
- značenje pojedinih termina u uredskom poslovanju (akt, prilog, predmet, dosje, fascikl, pisanica, arhiva);
- dijelovi službenog akta (službenog dopisa);
- osnovne knjige evidencije u uredskom poslovanju;
- pojam i značenje klasifikacijskih oznaka predmeta akata;
- organizacija obavljanja uredskog poslovanja (pisarnica);
- primanje, otvaranje, pregledanje i raspoređivanje (signiranje) pošte;
- zavođenje akata (način i vrijeme zavođenja, prijamni pečat);
- evidencija o predmetima i aktima (upisnik prvostupanjskih predmeta upravnog postupka, upisnik drugostupanjskih predmeta upravnog postupka, djelovodnik predmeta i akata, djelovodnik za povjerljivu i strogo povjerljivu poštu);
- združivanje akata;
- dostavljanje predmeta i akata u rad (interna dostavna knjiga, prijam i otprema računa);
- rad službenika ovlaštenih za rješavanje predmeta i akata (priklapanje podataka, vraćanje riješenih predmeta u pisarnicu);
- razvođenje predmeta i akata;
- rokovnik predmeta;
- otpremanje pošte (način otpremanja pošte, knjiga otpreme pošte putem dostavljača i knjiga otpreme pošte putem PTT);
- arhivsko poslovanje (arhiviranje i čuvanje završenih predmeta i akata, vođenje i korištenje arhivske knjige, uvjeti za čuvanje registraturskog materijala s rokovima čuvanja, postupak odabiranja arhivske građe iz registraturskog materijala i način primopredaje arhivske građe nadležnom arhivu).

B) Pravni izvori i literatura

- Zakon o pečatu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 2/94 i 47/07);
- Pravilnik o kancelarijskom poslovanju u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 73/19);
- Zakon o arhivskoj građi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 45/02);
- Uredba o kancelarijskom poslovanju u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 8/20);
- Zakon o arhivskoj građi („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 18/99 i 9/06);
- Pravilnik o sadržaju i načinu obavljanja uredskog poslovanja u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 1/21);
- Zakon o pečatu Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 14/13; 24/15 i 13/21);
- Zakon o ovjeravanju potpisa, prijepisa i rukopisa u Županije Zapadnohercegovačke

(„Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 10/98);

6. OSNOVE EUROPSKIH INTEGRACIJA

A) Gradivo

- povijest europskih integracija (utemeljiteljski ugovor i njihove tekovine);
- institucije Savjeta Europe, njihove nadležnosti i sjedišta;
- institucije Europske unije, njihove nadležnosti, načelo donošenja odluka i sjedišta;
- proširenje Europske unije (povijest proširenja);
- Bijela knjiga;
- Jedinstveno tržište (uvjeti, kriteriji za pristupanje);
- Programi pomoći (kako funkcioniraju, zemlje korisnice);
- Pakt stabilnosti (što je obuhvaćeno pod ovom inicijativom, na kom principu radi);
- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (u kojoj se fazi nalazi Bosna i Hercegovina i koji koraci je očekuju).

B) Literatura

Temeljni pojmovi europskih integracija:

1. Abeceda europskih integracija;
2. Kronologija europskih integracija;
3. Kronologija odnosa EU i BiH;
4. Ključne skraćenice.